

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ของประเทศไทย

Religious belief changes among the new generation youth in Thailand

นายถนอม บุชบางาม¹

Mr. Tanum Budsabangam

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ของประเทศไทยเป็นประเด็นสำคัญในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีผลกระทบทั้งในระดับสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว เยาวชนในยุคปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายผ่านสื่อดิจิทัล การศึกษาและความรู้ที่เปิดกว้าง หรือการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ทำให้พวกเขามีมุมมองที่แตกต่างจากรุ่นก่อนๆ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาเป็นการแสดงออกถึงการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเยาวชนไทยในปัจจุบันมีการเปิดกว้างในการรับข้อมูลทางศาสนาและปรับทัศนคติตามความเหมาะสมกับชีวิตประจำวัน โดยบางกลุ่มหันไปให้ความสนใจกับศาสนาใหม่ๆ ที่ไม่ใช่ศาสนาหลักของประเทศไทย ที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันยังมีเยาวชนบางกลุ่มที่เลือกที่จะไม่ยึดติดกับศาสนาใดๆเลย และหันมาให้ความสนใจกับแนวคิดทางจิตวิญญาณหรือการพัฒนาตนเองผ่านการฝึกปฏิบัติธรรมแบบส่วนตัว การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่กว้างขึ้น การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาไม่ใช่เพียงแค่ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี แต่ยังเป็นผลจากการพัฒนาทางปัญญาของเยาวชนที่มีมุมมองที่กว้างขวางและยืดหยุ่นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ของประเทศไทยเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวและการหาความหมายใหม่ในชีวิตของพวกเขาในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของสังคมไทยที่มีความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ และอาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางศาสนาในอนาคต

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, ความเชื่อทางศาสนา, เยาวชนคนรุ่นใหม่, ประเทศไทย

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Abstract

The change in religious beliefs among the new generation youth in Thailand is an important issue in the present era, with significant social and cultural impacts, especially when compared to the rapid changes in the economy and technology. Today's youth are influenced by various factors, such as access to diverse information through digital media, open education and knowledge, and societal changes that have shaped their perspectives differently from previous generations. Factors contributing to the changes in religious beliefs reflect an adaptation to contemporary circumstances. Thai youth today are more open to receiving religious information and adjusting their attitudes in ways that fit their daily lives. Some groups are turning to new religions that are not the dominant faiths in Thailand, which have emerged in the online world. Meanwhile, other groups of youth have chosen not to adhere to any religion at all, instead focusing on spiritual concepts or self-development through personal practices. The changes in religious beliefs among youth also reflect broader social and cultural shifts. These changes are not only a result of societal and technological changes but also a consequence of the intellectual development of youth, who now have broader and more flexible perspectives. The change in religious beliefs among Thailand's new generation youth is a complex and multifaceted process, demonstrating their adaptability and their search for new meaning in life in a rapidly changing society. It reflects the development of Thai society, which is increasingly diverse in terms of religions and beliefs, and may serve as a guide to promote understanding and acceptance of religious diversity in the future.

Keywords: changes, religious belief, new generation youth, Thailand

1.บทนำ

ศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาหลักในประเทศและมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อสังคมไทยในด้านต่างๆทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม และการเมือง ศาสนาพุทธไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอน แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย การทำบุญ การเคารพบูชาเทพเจ้า และการไปวัดเป็นกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวันที่สะท้อนถึงความศรัทธาทางศาสนา (Suwan, 2021, p. 72) อย่างไรก็ตาม แต่ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งได้มีการแสดงออกถึงทัศนคติที่แตกต่างจากรุ่นก่อนๆหลายๆคนในรุ่นใหม่ไม่เพียงแต่ละเลยการเข้าวัดและปฏิบัติธรรมแบบดั้งเดิม แต่ยังเริ่มเปิดรับข้อมูลใหม่ๆจากแหล่งต่างๆเช่น อินเทอร์เน็ต สื่อดิจิทัล รวมถึงการยอมรับความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ (Subrahmanyam, 2019,

p. 179) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และการศึกษา รวมถึงการมีอิทธิพลจากการเปิดรับโลกาภิวัตน์และกระแสโลกภายนอก

ในประเทศไทยศาสนาพุทธมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันและถือเป็นเสาหลักของสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย การที่ศาสนาพุทธเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยสามารถอธิบายได้จากการที่พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในการส่งเสริมความสงบสุขในสังคม การจัดระเบียบทางสังคม และการสอนให้ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม (Srichan, Khotdinkhao, Nonthapa, & Sankaew, 2024) นอกจากนี้ศาสนาพุทธยังมีบทบาทในการเชื่อมโยงคนไทยเข้ากับความเชื่อทางประเพณี เช่น การทำบุญ การถวายภัตตาหาร การสวดมนต์และการจัดงานบวชในครอบครัวซึ่งเป็นกิจกรรมที่สืบทอดกันมายาวนานและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตประจำวันการเชื่อมโยงระหว่างศาสนาพุทธและสังคมไทยยังคงเห็นได้ชัดในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การเข้าไปวัดในวันสำคัญทางศาสนา การถือศีลและการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ และการเคารพผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญทางศาสนา โดยการปฏิบัติทางศาสนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการทำความดีในมุมมองทางจิตวิญญาณ แต่ยังแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (สุรดา กาลวิบูลย์, 2565, น. 12-23)

ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ของไทยอาจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทัศนคติและการปฏิบัติทางศาสนา เมื่อเปรียบเทียบกับรุ่นก่อน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการเติบโตขึ้นของโลกดิจิทัลและการเปิดรับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงความรู้และความเชื่อที่หลากหลายไม่เพียงแต่เฉพาะแค่ศาสนาพุทธ แต่ยังมีการศึกษาศาสนาอื่นๆ หรือแม้แต่ความคิดทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ที่ไม่จำเป็นต้องอ้างอิงศาสนาโดยตรง(Zheng, 2024) การศึกษาศาสนาหรือการปฏิบัติธรรมผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันต่างๆ กำลังกลายเป็นแนวทางใหม่ในการเข้าถึงคำสอนทางศาสนา ในบางกรณีคนรุ่นใหม่บางคนยังหันไปสนใจความเชื่อทางจิตวิญญาณ หรือแนวทางในการพัฒนาตนเองที่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาก่อน (Kenpahoo, Supsin, Suktam & Permpoon, 2024, p. 191) สิ่งนี้ทำให้การปฏิบัติทางศาสนาที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันค่อยๆ ลดบทบาทลงในกลุ่มคนรุ่นใหม่

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักในการสำรวจสาเหตุและรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีหลายแง่มุมที่น่าสนใจและมีผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง โดยจะมุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทางศาสนา รวมถึงแนวทางการปฏิบัติทางศาสนาที่มีการปรับตัวไปตามสถานการณ์และบริบทต่างๆ ของสังคม รวมทั้งปัจจัยภายนอก เช่นการพัฒนาเทคโนโลยี สื่อมวลชน การศึกษา และกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงในความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างไร

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยสามารถอธิบายได้ผ่านการใช้ทฤษฎีหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาและการรับรู้ทางศาสนาดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางศาสนา (Theory of Religious Change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในศาสนาและการปฏิบัติทางศาสนาในสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลทางศาสนา การเพิ่มขึ้นของการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศและวัฒนธรรม รวมถึงการปรับตัวของสังคมให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์

การศึกษาเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalization) มักจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางศาสนา โดยโลกาภิวัตน์ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดและค่านิยมระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะจากสื่อสารมวลชนและการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งทำให้ความเชื่อทางศาสนาไม่ได้มีขอบเขตที่จำกัดในระดับท้องถิ่น หรือชาติอีกต่อไป ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการทำให้ศาสนาเข้าถึงได้มากขึ้น ผ่านการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัล เช่น สื่อออนไลน์ที่มีการสอนหลักธรรมและวิถีปฏิบัติทางศาสนา หรือแม้กระทั่งการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้กลุ่มคนรุ่นใหม่รู้จักกับศาสนาอื่นๆ ผ่านช่องทางที่เปิดกว้างในยุคปัจจุบัน (Lyon, 2000, p. 85) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและโลกทัศน์ในสังคมไทยยังเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ (Beckford, 2003, p. 125) โดยพวกเขามักจะได้รับอิทธิพลจากการศึกษาที่เน้นค่านิยมที่สอดคล้องกับความทันสมัยและวิถีคิดที่มีเหตุผลมากขึ้น

2.2 ทฤษฎีการรับรู้และปรับตัวทางศาสนา (Religious Perception and Adaptation Theory)

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิธีที่กลุ่มคนรุ่นใหม่รับรู้และปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในเชิงศาสนา ซึ่งเป็นการอธิบายการรับความเชื่อใหม่ๆ และการผสมผสานความเชื่อในสังคมสมัยใหม่ เมื่อกลุ่มคนรุ่นใหม่พบกับแนวคิดหรือการปฏิบัติทางศาสนาที่แตกต่างจากประเพณีหรือแนวทางของครอบครัวและชุมชนของพวกเขา การรับรู้ของพวกเขาจึงมีความยืดหยุ่นสูงและมักจะปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งที่พวกเขารับรู้จากประสบการณ์ใหม่ๆ ผ่านสื่อ การศึกษาหรือแม้กระทั่งการสัมผัสกับกลุ่มคนที่มีความเชื่อต่างออกไป (Cohen, 2005, p. 74) การศึกษาทฤษฎีเรื่องนี้มุ่งเน้นไปที่การแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่จะไม่ยึดติดกับความเชื่อหรือพฤติกรรมทางศาสนาแบบเดิมๆที่เคยเป็นมา แต่พวกเขาจะปรับตัวและผสมผสานความเชื่อต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การผสมผสานนี้อาจเห็นได้จากการเลือกปฏิบัติทางศาสนาในทางที่ไม่ยึดติดกับพิธีกรรมหรือขนบธรรมเนียมที่เคร่งครัด แต่เลือกที่จะมีวิธีการปฏิบัติที่เปิดกว้างและเป็นส่วนตัวมากขึ้น (Smith, 2004, p. 92) โดยอาจใช้เทคโนโลยีหรือช่องทางออนไลน์ในการเรียนรู้และสำรวจความเชื่อต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในเชิงศาสนาของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการปรับตัวไปตามกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีที่กำลังก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงการมีทัศนคติที่เปิดกว้างในการรับความเชื่อที่แตกต่าง โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับค่านิยมทางศาสนาที่มีมาตั้งแต่ต้น แต่กลับพยายามหาวิธีที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างศาสนาและวิถีชีวิตสมัยใหม่ได้

2.3 การใช้ทฤษฎีร่วมเพื่อการศึกษา

การใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาและทฤษฎีการรับรู้และปรับตัวทางศาสนาในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่จะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการที่พวกเขายอมรับและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับสังคมและระดับบุคคล ทฤษฎีทั้งสองนี้ช่วยให้เข้าใจว่าในขณะที่ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางศาสนามักจะถูกกระตุ้นจากภายนอกเช่นโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี กลุ่มคนรุ่นใหม่ก็สามารถปรับตัวและเลือกปฏิบัติทางศาสนาในแบบที่เหมาะสมกับตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องถูกจำกัดอยู่ภายในกรอบของความเชื่อที่กำหนดมาในอดีต (Giddens, 2001, p. 101)

ทฤษฎีเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสำรวจและอธิบายพฤติกรรมและแนวโน้มทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย โดยทฤษฎีนี้จะสามารถชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในศาสนา รวมถึงวิธีการที่พวกเขาใช้ในการเลือกปฏิบัติทางศาสนาที่สะท้อนถึงความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษานี้จึงไม่เพียงแต่เน้นการสำรวจแนวโน้มทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ยังช่วยให้เห็นถึงผลกระทบที่การเปลี่ยนแปลงนี้มีต่อการดำเนินชีวิตและค่านิยมในสังคมไทย ซึ่งส่งผลต่อการเข้าใจและการปฏิบัติทางศาสนาในอนาคต (Lyon, 2000, p. 89)

3. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระแสที่เกิดจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเป็นผลมาจากการสัมผัสกับกระแสทางความคิดที่หลากหลายจากทั่วโลก การศึกษาในเรื่องนี้สามารถช่วยให้เราเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทางศาสนาและการปฏิบัติของคนรุ่นใหม่ รวมทั้งความท้าทายที่เกิดขึ้นในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมไทยในยุคปัจจุบัน

3.1 การลดลงของความศรัทธาต่อศาสนา

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยในปัจจุบันสามารถเห็นได้จากการลดลงของการปฏิบัติศาสนกิจและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาหลักของไทยในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการเข้าวัดหรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ การบวช หรือการฟังพระเทศน์รวมถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลต่างๆ (Sivarak, 2020, p. 142) ข้อมูลจากการสำรวจพบว่าคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะห่างเหินจากการปฏิบัติศาสนาแบบดั้งเดิมมากขึ้น และเลือกที่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือการไปวัดเหมือนที่เคยเป็นมา (Kong, 2019, p. 78) ความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของคนรุ่นใหม่มีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีความเชื่อมโยงกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี การขยายตัวของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้มีการเปิดรับแนวคิดและวัฒนธรรมจากต่างประเทศมากขึ้น และการเข้ามามีบทบาทของสื่อดิจิทัลที่ช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลและความคิดใหม่ๆ (Swearer, 2011, p. 275) สถานการณ์นี้ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงการลดลงของความศรัทธาในศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการที่คนรุ่นใหม่มองเห็นและเข้าใจถึงศาสนาพุทธในโลกปัจจุบัน

3.2 การเปลี่ยนไปหาความเชื่อใหม่

ในขณะที่เดียวกันคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยังมีแนวโน้มที่จะหันไปหาความเชื่อใหม่ๆ หรือระบบความเชื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธแบบดั้งเดิม โดยบางคนอาจหันไปเชื่อในวิทยาศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนาคริสต์ หรือการเชื่อในปรัชญาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย (Visser, 2008) ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ได้รับความนิยมนอย่างมากในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาในยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Keown, 2022) นอกจากนี้บางคนยังหันไปหาศาสนาคริสต์ที่มีการเผยแพร่ในประเทศไทยโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงความเชื่อนี้ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การแปลงศาสนา แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมองหาความหมายใหม่ในชีวิตและวิธีการในการจัดการกับความทุกข์หรือปัญหาทางจิตใจ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะเห็นการผสมผสานความเชื่อแบบใหม่ในรูปแบบที่เป็นการผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับความเชื่อใหม่ๆ เช่นการนำเอาหลักการของศาสนาพุทธมาผสมผสานกับความเชื่อทางจิตวิทยา หรือปรัชญาสมัยใหม่ที่เน้นการพัฒนาตนเองและการค้นหาความสุขจากภายใน (Klangrit, Lu, Kumar, Raj & Yasir, 2024, p. 169) ความเชื่อเหล่านี้ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธหรือศาสนาใดๆ โดยตรง แต่เป็นการค้นหาความหมายและวิธีการในการมีชีวิตที่ดีในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (O'Connor, 1993)

4. ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนา

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการแปรเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมทางศาสนาของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทยในปัจจุบัน การศึกษาในประเด็นนี้มีความสำคัญในการทำ ความเข้าใจถึงวิวัฒนาการและการปรับตัวของความเชื่อทางศาสนาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงได้แก่ อิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยี การศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

4.1 อิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสารในยุคปัจจุบันได้มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาได้อย่างง่ายดายและรวดเร็วขึ้น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแสดงออกถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาอีกด้วย (Campbell, 2013, p. 22)

ในอดีตการศึกษาความเชื่อทางศาสนาในประเทศไทยอาจจะถูกจำกัดอยู่ในกรอบของชุมชนและครอบครัวที่เชื่อมั่นในศาสนาพุทธเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ และสามารถตั้งคำถามหรือวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อดั้งเดิมได้มากขึ้น (Campbell, 2013, p. 24) เช่นเดียวกับที่หลายคนเริ่มที่จะค้นหาหรือเปิดรับความรู้เกี่ยวกับศาสนาใหม่ๆ รวมถึงการสนทนาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ หรือปรัชญาที่ท้าทายแนวความเชื่อดั้งเดิมที่ได้รับการ

สืบทอดมาตั้งแต่อดีต การมีโอกาสดูเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายผ่านช่องทางออนไลน์ทำให้เกิดการเปิดกว้างและเปลี่ยนแปลงในวิธีการมองเห็นศาสนา ในขณะที่เดียวกันสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้คนสามารถเห็นความแตกต่างในความเชื่อจากบุคคลต่างๆทั่วโลก และทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อแนวคิดที่เคยยึดถือไว้

4.2 การศึกษาและการเปิดกว้างทางความคิด

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ การศึกษาในระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในปัจจุบันได้เน้นการพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์และการเปิดกว้างทางความคิดในทุกด้าน รวมถึงด้านศาสนา โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับความหลากหลายทางศาสนาและปรัชญา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนาหรือแนวคิดทางปรัชญา (Rattanaparnudet, 2023, p. 15)

การศึกษาในระบบที่เน้นความคิดเชิงวิจารณ์ทำให้คนรุ่นใหม่เริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเดิมที่ได้รับการสอนจากครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะการตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายและการประยุกต์ใช้ศาสนาในชีวิตประจำวัน เช่นความเชื่อเรื่องกรรมในศาสนาพุทธ หรือความเชื่อเรื่องการมีชีวิตหลังความตาย ซึ่งอาจจะทำให้คนรุ่นใหม่ค้นหาคำตอบที่ตอบโจทยความต้องการทางจิตใจหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันได้มากขึ้น (Nguyen, 2015, p. 104) การศึกษายังทำให้คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจในความหลากหลายของความเชื่อจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาที่มีอิทธิพลในโลก เช่นศาสนาคริสต์, ศาสนาอิสลาม หรือแม้กระทั่งแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ สามารถช่วยให้พวกเขามีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการรับรู้และการยอมรับความเชื่อที่หลากหลาย โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง (Campbell, 2013)

4.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เมื่อเข้าสู่ยุคที่การเติบโตของเมืองและการเคลื่อนย้ายของประชากรทำให้เกิดการผสมผสานทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่นการเจริญเติบโตของธุรกิจในเมืองใหญ่ การเปลี่ยนแปลงในสถานะทางการเงินของครอบครัว และการมีโอกาเรียนในต่างประเทศ ล้วนส่งผลกระทบต่อการสร้างมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา (Rattanaparnudet, 2023, p. 10) การเคลื่อนย้ายประชากรไปสู่เมืองใหญ่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้พบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะในเมืองที่มีการรวมกลุ่มของคนต่างชาติหรือชุมชนต่างศาสนา ซึ่งเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้สัมผัสและรับรู้ความหลากหลายทางความเชื่อ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยังส่งผลกระทบต่อตอบสนองของคนรุ่นใหม่ต่อความเชื่อทางศาสนาได้มากขึ้น (Nguyen, 2018, p. 4-5) ในยุคที่เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์การเปิดรับข้อมูลจากภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คนรุ่นใหม่จึงต้องเผชิญกับการต่อสู้ระหว่างความเชื่อเดิมและการพัฒนาความคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางการเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมโลกที่มีความหลากหลายมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยมีหลายมิติที่สำคัญ อิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยี การศึกษา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจล้วนมีส่วนในการ

ปรับเปลี่ยนความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ที่ได้รับข้อมูลจากหลายแหล่งสามารถเปิดใจยอมรับความหลากหลายทางศาสนาและปรัชญาใหม่ๆ ในขณะที่พวกเขายังมองหาคำตอบที่ตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณและความสุขในชีวิตในยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

4.4 ผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาต่อสังคม

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนส่งผลต่อสังคมไทยในแง่ของการปรับตัวทางวัฒนธรรมและการลดบทบาทของศาสนาในพื้นที่สาธารณะ เมื่อเยาวชนมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับปัจเจกนิยมและการตีความศาสนาในเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น ศาสนาอาจสูญเสียอิทธิพลในฐานะศูนย์กลางของชีวิตชุมชน เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวัดอาจลดลง ขณะเดียวกันความหลากหลายของความเชื่อใหม่ๆ หรือการผสมผสานทางศาสนา (Syncretism) สามารถนำไปสู่ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในบางกลุ่มที่ยึดมั่นกับความเชื่อแบบดั้งเดิม แต่ในอีกแง่หนึ่งสิ่งนี้อาจช่วยเปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยอมรับในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมได้มากขึ้น

ในมิติทางสังคมการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนามีผลต่อวิถีคิดและพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องของจริยธรรมและความสัมพันธ์ในชุมชน การที่เยาวชนบางส่วนเลือกเน้นคุณค่าของมนุษยธรรมและศีลธรรมที่ไม่ได้ผูกโยงกับศาสนาเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้เกิดแนวโน้มของการสร้างความร่วมมือในสังคมที่ยึดถือหลักการทางโลก (Secular) มากขึ้น สิ่งนี้อาจท้าทายต่อการสร้างความเป็นเอกภาพในสังคมที่ยังคงยึดโยงกับบทบาทของศาสนาในระดับโครงสร้าง เช่น การศึกษาและการเมือง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับสังคมไทยในการพัฒนาความสมดุลระหว่างความเชื่อทางศาสนาและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมร่วมสมัย

สรุป

การเปลี่ยนแปลงในความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของสังคมไทยในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในยุคที่สื่อและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทำให้การเข้าถึงข้อมูลและความคิดเห็นทางศาสนาหรือแนวคิดใหม่ๆ เป็นไปได้ง่ายขึ้น คนรุ่นใหม่ไม่เพียงแต่ได้รับความรู้ทางศาสนาในรูปแบบดั้งเดิม แต่ยังมีโอกาสที่จะเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย การศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยเริ่มลดความสนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมทางศาสนาพุทธอย่างเดิมๆ และหันไปให้ความสำคัญกับความเชื่อใหม่ๆ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาคริสต์หรือปรัชญาต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ของประเทศไทยมีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น สภาพสังคม เทคโนโลยี และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงศาสนาอธิบายว่าความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ในกลุ่มเยาวชนไทยความเชื่อทางศาสนาอาจเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ลดบทบาทของศาสนา

ในชีวิตประจำวันหรือเปลี่ยนเป็นการเน้นศาสนาในเชิงปัจเจกมากขึ้น เนื่องจากเยาวชนต้องการความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคล ส่วนทฤษฎีการรับรู้และการปรับตัวทางศาสนาชี้ให้เห็นว่าเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาเพื่อตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ความเจริญทางเทคโนโลยีและการเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมต่างชาติทำให้เยาวชนมีการรับรู้และตีความคำสอนทางศาสนาในรูปแบบใหม่ๆ โดยอาจเลือกนำส่วนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันมาใช้ และลดความสำคัญของพิธีกรรมแบบดั้งเดิม ส่งผลให้ศาสนาในกลุ่มเยาวชนมีลักษณะเป็นแบบผสมมากขึ้น ซึ่งผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความคิดสมัยใหม่

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงความเชื่อทางศาสนาในเยาวชนไทยสามารถสะท้อนแนวโน้มที่ทฤษฎีทั้งสองกล่าวถึง โดยปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผลกระทบนี้ไม่ได้หมายความว่าศาสนาในกลุ่มเยาวชนจะลดความสำคัญลงเสมอไป แต่กลับเป็นการพัฒนาไปสู่รูปแบบที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันในยุคใหม่มากขึ้น ซึ่งอาจมีศักยภาพในการตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าเดิม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้บางครั้งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวหรือกลุ่มคนที่มีความเชื่อที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เรื่องลบทั้งหมด เพราะการเปิดรับความเชื่อใหม่และการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มศาสนาได้ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถนำไปสู่การร่วมมือและการเคารพซึ่งกันและกัน โดยมีการส่งเสริมการศึกษาเชิงวิจารณ์และการเปิดรับความหลากหลายทางศาสนาและค่านิยมต่างๆ จะช่วยให้สังคมไทยยังคงความเป็นเอกภาพและความสงบสุขได้ในระยะยาวสิ่งสำคัญคือการสร้างความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางศาสนาในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและสร้างสังคมที่ยอมรับความแตกต่างได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- สุรดา (สุมาลัย) กาลวิบูลย์. (2565). พุทธศาสนากับพลวัตทางความเชื่อในสังคมไทย. *วารสารนาครบุตรปริทรรศน์*, 14(3), 12–23.
- Beckford, J. A. (2009). *Social theory and religion*. Cambridge University Press
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511520754>
- Campbell, H. A. (2013). *Digital religion: Understanding religious practice in new media worlds*. Routledge.
- Cohen, A. P. (1985). *The symbolic construction of community* (2nd ed.). Routledge.
- Kenpahoo, S., Supsin, J., Suktam, W., & Permpoon, A. (2024). Digital evolution and Buddhism influence the Thai local political behavior. *The Journal of International Buddhist Studies College*, 10(3), 191–207.
- Keown, D. (2022). *Buddhism and Contemporary Society*. Centre of Buddhist Studies, The

- University of Hong Kong 2022
<https://www.buddhism.hku.hk/wp-content/uploads/Buddhism-and-Contemporary-Society-with-cover.pdf>
- Klangrit, S., Lu, T.-C., Kumar, V., Raj, R., & Yasir, M. (2024). HAPPINESS AND BUDDHISM AMONG YOUNG GENERATION (Z) IN THAILAND. *วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 9(3), 169–187. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/273809>
- Kumpha, A., & Sattayanurak, S. (2020). Observations on Buddhism in the Thai middle class, The power of karma and The Concept of the 5 precepts: From origin to contemporary phenomenon. *Chiang Mai University Journal of Humanities*, 21(3), 237–256. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/view/244322>
- Lyon, D. (2000). *Jesus in Disneyland: Religion in postmodern times*. Polity Press.
- Nguyen, A. C. (2015). Thai youth community in urban areas with cultural transformation in globalization – Enhancing or degrading? *The University of Danang, Journal of Science and Technology*, 6(91), 104-108.
- Nguyen, V. C. (2018). The religious and ethnic issues in Thailand: Impacts to sustainability in Southeast Asia and implications for Vietnam. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 5(11), 1-10. <https://doi.org/10.14738/assrj.511.5682>
- O'Connor, R. A. (1993). Interpreting Thai Religious Change: Temples, Sangha Reform and Social Change. *Journal of Southeast Asian Studies*, 24(2), 330–339.
doi:10.1017/S0022463400002666
- Rattanaparnudet, T. (2023). The role of education in social change and transformation. *APHEIT International Journal of Interdisciplinary Social Sciences and Technology*, 12(1), 10-24.
- Smith, J. Z. (2004). *Religion, politics, and global cultures*. University of Chicago Press.
- Srichan, P. D., Phra Thongjaroen Khotdinkhao, Phramaha Sarayut Nonthapa, & Sankaew, P. P. D. (2024). The Soft Power of Buddhism: Fostering Social Harmony and Cultural Identity in Thai Society . *The Journal of International Buddhist Studies College (JIBSC)*, 10(1-2), 301–319. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ibsc/article/view/280168>
- Subrahmanyam, A. (2019). Worldly compromise in Thai Buddhist modernism. *Journal of Southeast Asian Studies*, 50(2), 179–201. doi:10.1017/S0022463419000250

- Suwan, P. R. (2021). The Roles of Buddhism for Supporting Thai Community in Thailand. *The Journal of International Buddhist Studies College (JIBSC)*, 6(1), 72–79. retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ibsc/article/view/223740>
- Swearer, D. K. (2011). Religion and Globalization from the Historical Pespective of Thai Buddhism. In H. L. Seneviratne (Ed.), *The Anthropologist and the Native: Essays for Gananath Obeyesekere* (pp. 273–290). chapter, Anthem Press.
- Visser, M . (2008). Conversion Growth of Protestant Churches in Thailand . Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer (The Netherlands)
- Zheng, Y. (2024). Buddhist transformation in the digital age: AI (artificial intelligence) and humanistic Buddhism. *Religions*, 15(1), 79. <https://doi.org/10.3390/rel15010079>